

Edatlar (ilgeçler)

Tek başına bir anlam taşımayan , ancak kendinden önceki sözcükle birlikte kullanıldığında belirli bir anlamı olan sözcüklerdir.Edatlar çekim eki alırsa adlaşırlar. En çok kullanılan edatlar şunlardır:

Gibi:

Benzetme ilgisiyle ismi nitelerse sıfat öbeği, fiili nitelerse zarf öbeği kurar.

Bin atlı o gün dev gibi bir orduyu yendi. (sıfat)

Dev gibi dalgalar sahile vuruyordu. (sıfat)

Yüzün bir kır çiçeği gibi usulca söner. (zarf)

Dolu bir kadeh gibi kırılıyorum avuçlarımda.(zarf)

Sen de onun gibi düşünüyorsun (karşılaştırma)

Annem gibi dolma yapan dünyada bulamazsın (k.)

Yataktan kalktığı gibi dışarı fırladı.(hemen,o anda)

Haberi aldığı gibi yola çıktı.(hemen,o anda)

Ben ona insan gibi davrandım.(yakışır biçimde)

Birbirinizle adam gibi konuşun.(yakışır biçimde)

Saat üç gibi yanına gelirim. (dolayında)

Final maçı akşam sekiz gibi başlar (dolayında)

Bugün yağmur yağacak gibi (tahmin)

Galatasaray bu maçı alacak gibi (tahmin)

Bir an onu sever gibi oldum (yaklaşma)

O sırada güneş çıkar gibi oldu. (yaklaşma)

İçin:

“-dik için” şeklinde neden- sonuç “-mek için” şeklinde amaç – sonuç ilişkisi kurar.

Yağmur yağdığı için pikniğe gidemedik. (n.s)

Hasta olduğum için dersi dinleyemedim. (n.s)

Kadın oğlunu görmek için şehre gitti. (a.s)

İşe girmek için ehliyet almış (a.s)

Görelilik anlamında görüş bildirir:

Sen benim için dünyanın en güzel kızıydın.

Bu çalışmalar onun için boş bir uğraştı.

Karşılığında, karşılık olarak:

*Bu elbise için çok para harcadım.

*Ev için size yüz bin lira veririm

Uğruna, yoluna:

* Vatan için nice şehitler verdik.

* Bu eylemi tüm insanlık için yapıyoruz.

Hakkında:

* Veliler bizim okul için ne söylüyorlar

* Eleştirmenler, filminiz için olumlu konuşuyor.

Aitlik, özgülük:

Bu pastayı sizin için ayırdım.

Bahçeye oğlum için salıncak kurdum.

Oranla:

O şapka senin için çok büyük.

Süre bildirir:

Kitabı bir hafta için aldım.

Birkaç gün için İstanbul'a gideceğim.

İle (-la, -le):

Birliktelik, araç ,durum ve sebep ilgisi kurar.

Köye dolmuşla gidebilirsin. (araç)

Uçakla İzmir'e gitmişti (araç)

Konsere arkadaşım ile gittim. (birliktelik)

Çocuk, yolda babasıyla yürüyordu. (birliktelik)

Öfkeyle kalkan zararlar oturur. (durum)

Gökyüzü, hasretle kucaklasın doğayı. (durum)

Sınav heyecanı ile kalemimi unuttum. (sebebe)

Kaza korkusuyla araba kullanamıyor (sebebe)

Kadar:

Benzerlik ve karşılaştırma ilgisi kuran.

Adana, cennet kadar güzel bir yerdir. (benzerlik)

Siirt, bu yaz cehennem kadar sıcaktı. (benzerlik)

Bir peri kadar güzel bir kızdı. (benzerlik)

Sen de onun kadar çalışsaydın sınavı kazanırdın.(karşılaştırma)

Babası kadar iyi şarkı söylüyor. (karşılaştırma)

Yaklaşıklık, zaman açısından sınırlandırma, mesafe:

Bin kadar asker cepheye gidiyordu. (yaklaşık)

Pazardan iki kilo kadar pirinç almış. (yaklaşık)

Bu ev akşama kadar temizlenecek. (zamanda sınırlandırma)

Cumaya kadar ödevimi bitirmeliyim. (zamanda sınırlandırma)

Yalancının mumu yatsıya kadar yanar. (zamanda sınırlandırma)

Eve kadar yürümem gerekiyor. (mesafe sınırı)

Mesafe sınırı:

Yapılacak dünya kadar işim var.

Avuç içi kadar bir evde yaşıyorlar.

Gibi anlamında kullanılabilir:

Bu kitabı okuyunca Muğla'yı görmüş kadar oldum.

Karşı:

Yön ve zaman ilgisi kurar. –e karşı biçiminde kullanılırsa edat olur. Yalın halde kullanılırsa ya da bir ek alırsa edat olmaktan çıkar isimleşir.

Denize karşı bir ev yaptırmış. (yön)

Duvara karşı on adım yürü. (yön)

Sabaha karşı çok şiddetli yağmur yağdı. (zaman)

Karşılık olarak , yönelik anlamı katar:

Bu sözüne karşı ben ne diyebilirim ki şimdi. (karşılık olarak)

Resme karşı ilgin ne zaman başladı (-e yönelik)

UYARI: Yalın halde kullanılırsa ya da bir ek alırsa edat olmaktan çıkar isimleşir.İsmi belirtirse sıfat olur.

Karşı evin penceresi açık kalmış. (sıfat)

Önce karşı sahaya çıktı. (sıfat)

Karşıya geçmeden önce sağına ve soluna bak.(isim)

Göre:

Görüş, düşünce, uygun olma anlamları katar:

Bilim adamlarına göre dünya yok oluyor. (görüş)

Anneme göre bu yıl sınavı kesin kazanırmışım. (görüş)

Bulunduğun ortama konuşacaksın. (uygun)

Zevkime göre bir elbise arıyorum. (uygun)

Karşılaştırma ilgisi kurar:

Burası eski evimize göre daha büyük.

Yaşıtlarına göre çok hızlı koşuyorsun.

Üzere:

Koşul ve amaç ilgisi kurar.

Akşama geri vermek üzere bu kitabı alabilirsin. (koşul)

Konuşmak üzere kürsüye çıktı. (amaç)

Yaklaşık olma, gibi şekilde... anlamları katar:

Hemen eve dönelim, akşam olmak üzere.

(yaklaşık)

Zil çalmak üzere. (yaklaşık)

Her şey planlandığı üzere yapılacak. (şeklinde)

Doğru:

Yön ve zaman ilgisi kurar.

Eve doğru yürüyorum. (yön)

Akşama doğru misafir gelecek. (zaman)

İsmi nitelerse sıfat, fiili nitelerse zarf öbeği oluşturur:

Eđri oturup doğru konuřalım. (zarf)

Bu zamanda doğru insanı bulmak zordur. (sıfat)

Tahtaya bir doğru çizdi. (isim)

Sanki:

Benzetme, sitem ilgisi kurar.

Gökyüzü sanki yaramaz bir çocuk. (benzetme)

Sanki verdiğim her işi yapıyorsun. (sitem)

Sanki selam verdin de almadık. (sitem)

Diđer edatlar:

İşten sonra bize uğrayacak.

Bu işi ancak sen yaparsın.

Yalnız senin gezdiğin bahçede açmaz çiçek.

Sabahtan beri dışarıyı izliyor.

Bu mutlu olaya sadece yıldızlar şahittir.